

Kūrėjo eilėraščiuose glūdi paprasta pasaulio erdvė

Lietuvos žurnalistų sąjungos ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos nario, publicisto, leidėjo ir redaktoriaus Česlovo SKARŽINSKO kūryba verta skaitytojo laiko. Tarp literatūrinių banalybių, kurios dabar nepaliaujamu srautu liejasi ir socialiniuose tinkluose, ir įvairiuose leidiniuose, Česlovo esė ar poezija sustabdo skaitančiojo žvilgsnį, įsiskverbia į mintis, palieka neapčiuopiamo ilgesio jausmą.

Moderni komunikacija – naudinga

– Česlovai, esate aktyvus socialinių tinklų naudotojas savo kūrybai skleisti. Ar labai greitai rašomi skaitytojų komentarai įkvepia? Gal priešingai: sustiprina išpūdį, kad moderniaame pasaulyje ganėtinai paviršutiniškai suvokiame, kaip vertinti kūrybą? Tiesiog perskaitome, paaiškiojame ir... pamirštame?

– Vieną dieną labiau pajunti, supranti, kad pasaulis beprotiškai keičiasi. Verčia priprasti prie naujų vaizdų, mobilių daiktų. Ir dabar dėl jų iki pamisimo alpstama, tarytum be jų negalėtume gyventi, mylėti. Žiūr, ir feisbuke susispietusias

ne tik didesnės valdžios galvos, bet ir gausi menininkų plejada. Nejau, iš pradžių pamaniau, neturi ką veikti ar dėl kokios nors mados klyksmo ten pateko? Gal jiems taip paprasčiau komunikuoti? Gal tik aš beviltingai pasenau, nepriimu, kaip dabar madinga sakyti, naujų iššūkių. Gal iš tikrųjų daug kas nesugrįžtamai pasikeitė. Juk anksčiau dažno žmogaus rankose matydavau atverstą knygą. Visur – ir traukinyje, ir mašinoje, ir lauke ant suoliuko. Dabar – mobilūs daiktai. Tų daiktų kai kam net pagaliu iš rankų neišmuštum... Taip nūnai, manding, pasakytų iš kapo atsikėlusio literatūros klasikė Žemaitė. Su tais daiktais dažnas net

„Labai sudėtinga vertinti savo eilėraščių ilgaamžiškumą.

Kokie jie yra, ar yra bent vienas geras mano eilėraštis – gali nuspręsti tik literatūros specialistai, skaitytojai.

O geriausias vertintojas – laikas. Kartais užtenka ir vieno gero eilėraščio, kad nebūtų pamirštas kūrėjas.

Kaip apibūdintum savo eilėraščius? Galima labai imantriai – skambiomis mokslinėmis frazėmis, tarptautiniais žodžiais. Tačiau nemėgstu tokių apibrėžimų.

Juk turime tokią turtingą lietuvių kalbą. Labai poetinę. Jos žodžiais eilėraštyje galima tiesiog išgauti muziką. Mano eilėraščiuose glūdi paprasta pasaulio erdvė, jausmai, mintys apie gyvenimo prasmę. Ne viename eilėraštyje praeitis gražiai sąveikauja su dabartimi ar net ateitimi, ryški kaimo ir miesto dermė“, –

į „Bangos“ klausimą, kokį savo eilėraščių laiką ilgiam žiū, atsakė Č. Skaržinskas.

Česlovas SKARŽINSKAS

Namai turtų – būrėjų,
pranašų,
Plunksnagraužių –
priplėkus palata.
Gatvelė teko akmenim
grįsta
Ir tūkstančiai dienų,
naktų aršiu.

Prisiglaudžia gyvybė
prie stiklų
Ir akys plačios – ežero
kraštai.
Namai kitaip –
atsispindi baltai –
Erdvė beribėje, kurioj
gilu.

Metai

Metai – skrenda
paukštis –
Didelis, gal mažas.
Kitokia diena išaušta –
Ar viliojantis mirazas...

Mintys, žodžiai šyla –
Žemės, medžio dervos.
Meilės indas kaip
įskilęs –
Leisto laiko nervas.

Rytas, vakaras –
viliokliai,
Gal žaidimas – Olifėja...
Metai skuba, marios
kliokia –
Kaip gyvenimas
praskrieja...

Ant sienos laikrodžio
sudyla,
Ir žvakė dega, lydosi iš
lėto –
Ji varvina lašus į tylą –
Kaskart mažiau
ugnelės lieka...

Trumpa diena, ilga
rudens nakvynė

Prie upės – garmančios,
šilinės - - -
O laikas, upė
nesustoja –
Pirmyn tik veržias,
veržias.

Mėnulis ten laukų ir
gojų –
Baltuoja tarsi beržas...

Palėpė

Daug knygų – it
Dievų –
Geroji aura sklinda.
Lašai drėgmės –
gaivu –
Geriu iš kambario –
kaip indo.
Jame – mažai nuodų –
Net dulkės šildo.
Ir žiūr, bundu,
Nes langas saulės
prisipildo.
Pasrūvusi ausros
krauju –
Galingai dega liepa.
Ir gūžias laikas – metų
nenaujų –
Ir slepiasi palėpėj...

Pasaulio pakraštys

Nuo bičių ūžia aviliai
prie kelio –
Pasaulio pakraštys per
dieną ištisai.
Lanka niūniuoją
vieversio giesmelę –
Su dalgio priedainiais ir
medžių šlamesiais.

Lankoj – gėlynai
neauginti, nelytėti,
Nuo Nemuno pakyla
vėjas it laidokas –
Vis griuvinėja žolėje
prieš lietu –
Žalioj gelmėj gyvena
kaip kas moka.

Nauji balsai – žolėj
žiogeliai gimė,
Gal čia – pasaulio
vidurys? Kas žino...
Prie kelio – bičių ir
lankos ošimas,
Ir grėblio atvaizdas –
vaiskus prie kmynų...

Raidės, natas pažino –
jas aušroj išmoko –
Pasaulio pakraštys, prie
Nemuno senioko.

Sekmadienis

Iš dulkių, žalio rūbo
neriasi miestelis,
Virš upės – smelkianti

ugnies būtis.
Mažėja praeities – žolė
vešėja, želia –
Ir grimzta akmenys
giliau šalti.

Gatvelių tylą varpas
skrodžia,
Per karštį neša gyvastį
žmogus.
Šventadienio tyła – kaip
Dievo žodžiai –
Aikštė miestelio – būstas
ištaigus.

Trieiliai

Stogo varvekliai –
Žiemos lauko antenos.
Rytas ledinis.

Kiemo balutės –
Dangaus, žemės
veidrodės.
Kovas sušlapęs.

Žirgai, kur lekiat?
Senelio naktigonė,
Birželio sapnas.

Nebaigta saktė.
Tėvas tašo akmenį.
Kapinių dieną.

Lapkričio lietus –
Vienišos moters gaida
Vėjo gatvėje.

Tiltas virš upės.
Traukinys lėkė lėtai –
Visą vasarą.

Medžiai pakelėj –
Pasaulis su manim.
Knyga kelionių.

Van Gogo laikas –
Saulėgrąžų girliandos.
Geltonas gaisas.

Vakaro pypkė.
Skleidžias mintys ir
dūmas –
Gimimo diena.

pataluose nesiskiria. Civilizacijos daiktai ir nauji vakarietiški procesai, reiškiniai pasiglemžė kone kiekvieną. Pagaliau – ir mane. „Facebook“ dažnai publikuoju savo eilėraščius. Jame plati erdvė pasklisti eiliuotam žodžiui. Sulaukiu daug vertinimų – kiekvienas skaitytojas savaip supranta eilėraščių. Pagal savo intelekto, išsilavinimo lygį. Puiku! Galbūt, kas perskaitoma greitai, – greitai ir pamirštama. Nieko baisaus. Toks procesas natūralus socialiniame tinkle, modernioje erdvėje. Maloniai komunikacijai užtenka ir kelių minučių ar sekundžių. Todėl be spaudos naudoju ir socialinius tinklus savo kūrybai skleisti. Bet kuri komunikavimo priemonė naudinga kūrėjui. Kiekvienas ir socialinių tinklų vartotojo žodis yra malonus. Bet ar skaitytojų komentarai įkvepia dažnai skleisti eilėraščius feisbuke – nepasakyčiau. Sielos namus užauginau kaime – gimtųjų namų palėpėje...

Palėpėje – sielos namai

– Varėnos rajone Kuciūnų vienkime – Jūsų gimtinė, kurią labai mylite. Sakote, kad sielos namus išauginate būtent gimtųjų namų palėpėje. Tačiau kaip išaugintus sielos namus apginti, išlaikyti šiuolaikiniame, gana bejausmiame pasaulyje?

– Yra dviejų rūšių palėpės – ūkinės ir dvasinės. Ši Dzūkijos (kartu ir visos Lietuvos) palėpė pilna knygų ir žurnalų. Į ją ateina pasiūnėti ir kadaise sutikti visiškai nepažįstami žmonės. Tik joje supranti, kad jie – irgi savi. Vakarodamas palėpėje kitaip regiu ant tūkstantmečio pamatų išdygusius ir iki skausmo nepažintus miestus bei kaimus. Gal truputį mistinius, bet realius.

Toje palėpėje su knygomis leidžiu vasaras. Tik joje pajuntu, koks yra daugiaspalvis vasaros vakaras, besiskverbiantis pro langą. Jis švelniai priglunda prie akių, parašytų ir neparasytų knygų. Tada atrodo, kad kiekvienas žmogus vienuoje rašo savo knygą. Gyvenimo – gražaus, liūdno ir kartais juokingo...

Kažkada esu rašęs, kad kambary niekada neapsilankys tuštuma, kol jame bus nors viena knyga... Bet štai nūnai rašo, kalba – neva popierinės knygos gali išnykti. Jas internetas užkariaus. Nė velnio taip nenutiks! Nebūgštaju – popierinės knygos išliks, nes daugelio autorių kūriniai, perkelti į internetinę erdvę, atrodo nykia, nepatraukia magiška skaitymo jėga. Visai

kitaip pasijunti paėmęs knygą į rankas. Man itin mielas senųjų leidinių skaitymas ir kolekcionavimas. Sukaupiau daug įvairių tarpukario Lietuvos ir ankstesnio laikotarpio laikraščių, žurnalų komplektų, senų knygų.

Žurnalistika – neįkainojama patirtis

– Štai Vilniuje kasmet šurmuliuoja didžiulė knygų mugė, galybė įvairiausių susitikimų, renginių, žmonės, atrodo, daug skaito? O bibliotekos esą tokios technologizuotos! Tad viskas tiesiog nuostabu?

– Būtent ir masinis Vilniaus knygų mugės lankymas patvirtina, kad popierinė knyga brangi lietuviui. Teikia viltį, kad ji išliks. Dalyvavau šiųmetėje Vilniaus knygų mugėje. Tačiau nemėgstu tokių šurmulių. Knygą įpratęs rinktis tyliai, be žmonių grūsties. Einu į knygynus, kai ten būna vienas kitas skaitytojas. Kitiems patinka didžiuliai žmonių sambūriai. Tokie renginiai turi daug pliusų: propaguojamas skaitymas, žmonės susitinka su pamėgtų kūrinių autoriais. Tai labai gerai, ypač pastarąjį metų, kai knygų skaitymas nėra masinis reiškinys. Be to, knygos yra brangios, nemažai žmonių jų tiesiog neįperka. Tam tikras išsigelbėjimas – bibliotekos. Bet ir jų kaime nemažai uždarytų. Organizuojamos mobilios. Žinoma, geriau jos negu nieko...

– Jūsų gyvenimas susietas su žurnalistika. Ši profesija – ypatingas išbandymas ir žmogaus asmenybei.

– Būdamas jaunas norėjau tapti geru lietuvių kalbos ir literatūros mokytoju. Studijavau lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute. Bet kartais likimas yra paikas išdaigininkas – ima ir numeta į kitą kelią. Taip atsitiko, kad baigiau žurnalistiką Vilniaus universitete. Nesigailiu. Pamatyta daug šalių, sutikta tūkstančiai nuostabių žmonių. Ir dabar kiekvieną dieną kur nors keliauju. Dažniausiai mintimis. Patirta tūkstančiai įvairių kelionių. Ir oficialių, ir ilgai trunkančių po įvairias Europos šalis. Dėl žurnalistikos pamačiau, kaip kitur žmonės gyvena, kuria. Na, ir dirbdamas įvairiose redakcijose įgijau neįkainojamos gyvenimiškos patirties. Ji labai reikalinga kūrėjui.

Kalbėjosi Vilija BUTKUVIENĖ
Č. Skaržinsko asmeninio archyvo
nuotr.